

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille

Anssi Simojoki, TT, pastori

Olen vastaanottanut Tuomiokapitulilta työpöydälleni *mutatis mutandis* oman pannauhkausbullani, kuten oppi-isämme Martti Luther marraskuussa 1520 juuri tähän samaan aikaan vuodesta. Vaikka rovio ja pappis-viran riistäminen ovat aivan eri luokan rangaistuksia, syytökset minua vastaan eivät ole kuitenkaan vähäiset: pappisviran velvollisuuksien rikkominen, pappisvalan rikkominen ja osoittautuminen pappisvirkaan sopimattomaksi. Nämä asiat, joihin Tuomiokapituli näyttää sitkeästi pitäytyvän, merkitsisivät ollakseen todenmukaisia, eivät vähempää kuin minun julistamistani valapatoksi, sellaiseksi, jollaista maallisella puolella vastaisi sotilaskarkuri tai maanpetturi. Kristuksen valtakunnassa valapattoisuus on kuolemansynti. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa sellaisen katsotaan osoittavan, että olisin ilmeisen sopimaton Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappisvirkaan, jossa olen palvellut kirkkoa sekä eri lähetyskenttien ja kirkkojen luterilaisia eri puolilla maailmaa yhtäjaksoisesti kesäkuusta 1972 tähän päivään saakka.

Tuomiokapitulin kirjelmässä kuluvan vuoden toukokuussa antamani vastauksen jälkeen sanotaan, että en ole vastannut minulle tehtyihin kysymyksiin. Se on totta vain osittain oman oikeusturvani tähden. Minä olen puolestani esittänyt vastauksissani samanlaisen moitteen piispa Kallialalle ja toistan sen tässä uudelleen. Uusimmassa Tuomiokapitulin asiakirjassa toistuvat samat väitteet samoine heikkouksineen, joihin olen pyytänyt tarkennusta jo aikaisemmassa kirjeenvaihdossa. Tarkentavien vastausten sijasta piispa Kalliala ja Tuomiokapituli kuitenkin kaventavat koko laajan virkateologisen ongelmakentän triviaaliksi kysymykseksi ns. ”piispallisesta kaitsennasta” kajoamatta muihin ongelmiin, jotka eivät ole vähäisiä: ordinaatiosulku ja piispojen harhaoppisuus luterilaisten Tunnustuskirjojen tuntomerkkien mukaan. Mainittua ”piispallista kaitsentaa” on Suomen kirkossa Porvoon yhteisen julkilausuman (1996) jälkeen hoettu mantran tavoin, ikään kuin se olisi luterilaisen tunnustuksen ja kirkko-oikeuden kannalta kiistattoman yksiselitteinen asia. Tosiasiassa kaikkien kirkon ristiriitojen yleisavaimena käytetty ”piispallinen kaitsenta” lepää huteralla pohjalla ja luo ongelmia enempi kuin niiden ratkaisuja. Syynä on se, että sitä ei anglikanismin lainana ole uskon ja teologian kannalta hyväksyttävällä tavalla kyetty istuttamaan Suomen kirkon vallitsevaan tunnustusstatukseen, joka on ollut voimassa sentään jo Upsalan kokouksesta lähtien v:sta 1593. ”Piispallinen kaitsenta” on tuotu Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kokonaan toisenlaisen, hierarkkisesti rakentuvan virka-opin piiristä. Se on pyritty istuttamaan luterilaiseen kirkkoon, jossa ei tunnustuksen mukaan vallitse ”successio apostolicaa” Rooman ja anglikanismin ymmärtämässä merkityksessä, jossa ei myöskään tunneta konstitutiivisena eli jumalallisen oikeuden (*ius divinum*) mukaisena viran kolmijakoa (piispa, pappi, diakoni). Luterilaisen tunnustuksen mukaan piispan ja pastorin välillä ei ole voimassa arvoeroa jumalallisen oikeuden mukaan (*iure divino*). Ero on puhtaasti inhimillinen järjestelykysymys (*iure humano*). Luterilaisessa kirkossa kenen tahansa asianmukaisesti kutsutun pastorin toimittama pappisvihkimys on jumalallisen oikeuden mukaan pätevä toisin kuin Rooman kirkossa ja anglikanismissa. Luterilaisen ja anglikanismin virkaoppien ero ulottuu siis hallintoasioista alttarille kaikkein pyhimmän Herran ruumiin ja veren sakramenttiin saakka. Viittaa tässä yhteydessä Martti Lutherin ”Schmalkaldenin opinkohtiin” ja Philipp Melancthonin traktaattiin ”Paavin valta ja

johtoasema” Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Tunnustuskirjoissa. Luterilainen päätunnustus ”Augsburgin tunnustus” asettaa piispat virkatoimissaan Raamatun sanan tutkittaviksi ja vaatii irtisanoutumaan Jumalan sanaa vastoin opettavista ja toimivista piispoista. Kaiken kaikkiaan, anglikaaninen uutuus, ”piispallinen kaitsenta”, on kirkollisena pelivälineenä toiminut Suomessa piispojen diktatuurin perusteluna. Piispan tai piispojen lausuma, ”dictum”, ei silloin aloita vaan päättää ja estää kaiken teologisen keskustelun: ”*Episcopus locutus est, res statuta est*”. Tällainen kadaver-kuuliaisuus on vieras jopa anglikaanisen episkopalismin syntymäsiijoilla Englannin valtiokirkossa. Tämäntyyppisestä piispan vallasta ei puhuttu mitään silloin, kun arkkipiispa Martti Simojoki vihki minut papiksi 2.6.1972, ja annoin asiaankuuluvan pappisvalani. Sitouduin Jumalan sanaan ja kokonaiseen luterilaiseen tunnustukseen. Piispojen ja pappien asema määriteltiin ja toteutettiin luterilaisen tunnustusperinteen mukaisesti aivan toisella tavalla kuin nyt. Pappisvihkimyksen oppia ja järjestystä en ole rikkonut.

Seuraavaksi siirryn asioihin, joissa Tuomiokapitulin juridinen ote lipsuu. Kuten yllä totesin, sanapari ”piispallinen kaitsenta” on avoin ja ilmava, tulkinnanvarainen moneen suuntaan, koska se ei nouse luterilaisesta opista vaan on vieras kappale kirkkoruumiissa ja toteuttamistavaltaan vieras jopa Englannissa vallalla olevalle anglikanismille. Kun sanon, että juridinen ote lipsuu, tarkoitan sitä, että niinkin vakava rangaistus, jollainen on pappisviran riistäminen ja papin julistaminen pappisvirkaan sopimattomaksi, koetetaan perustella rikkomuksella, joka ei ole yksiselitteinen eikä kasva esiin kirkko-oikeuden aidoista kategorioista. Tuomion peruste ei saa koskaan olla monimielinen, koska sellainen ei olisi mitään oikeutta vaan mielivaltaa. Toinen juridinen epäselvyys koskee Suomen evankelis-luterilaisen lähetyshiippakunnan luonnetta. Piispojen v. 2013 papistolle osoittama julistus on laadittu epämääräiseksi. Siitä kuitenkin tehdään pitkälle meneviä, seurauksiltaan kauaskantoisia johtopäätöksiä: ”Vaikka se (lähetyshiippakunta) ei muodollisesti olekaan järjestäytynyt uskonnolliseksi yhdyskunnaksi, asiallisesti sillä on uskonnollisen yhdyskunnan luonne.” Kun käsitellään kysymystä, onko jokin yhteenliittymä uskonnollinen yhdyskunta, ratkaisuksi ei riitä epämääräinen ”luonne”, vaan kohde täytyy määritellä tarkasti. Onko jokin jotakin lain tuntemassa merkityksessä vai ei, häälymättä jossakin sillä välillä epämääräisenä ”luonteena”, joka voi tulkitsijasta riippuen olla mitä tahansa. Epämääräiset, monitulkintaiset, moneen suuntaan auki olevat syytökset kuuluvat pahamaineisiin poliittisiin oikeudenkäynteihin. Jos kerran Tuomiokapituli on rankaisemassa minua raskaimman jälkeen eikä vain ”raskaan luonteisesti”, pitäisi myös rikkeen kuvauksen olla tarkka eikä vain jonkin luonteinen. Jos Lähetyshiippakunta olisi uskonnollinen yhdyskunta, Tuomiokapituli saisi siitä viranomaisilta asianmukaisen rekisteröintitodistuksen.

Poliittinen tarkoituksenmukaisuus todentuu edelleen, kun Lähetyshiippakuntaa ja sen piirissä toimivia pappeja verrataan muihin vastaaviin ilmiöihin. Suomessa pappeja kuuluu salaseuroihin ja ritarikuntiin, joiden johtajille ja suurmestareille he ovat vannoneet äärimmäistä kuuliaisuutta. Esim. vapaamuurarien järjestöt täyttävät joka suhteessa puheen ”uskonnollisen yhdyskunnan luonteesta”, vaikka ne selvästikään eivät ole uskonnollisia yhdyskuntia. Laestadiolainen Suomen rauhayhdistysten keskusyhdistys Oulussa on huomattavasti enempi ”uskonnollisen yhdyskunnan luonteinen”, käyttäkseni piispainkokouksen kieltä eikä sen piirissä piispallisella kaitsennalla ole yhtään mitään merkitystä. Piispat tietävät sen hyvin, mutta he tietävät myös liikkeen suuruuden ja voiman eivätkä siksi ole vetäneet laestadiolaisia tuomiokapitulikäräjille huolimatta

rauhanyhdistysten ”uskonnollisen yhdiskunnan luonteesta”, joka on 100%:sti piispallisen kaitsennan ulottumattomissa. En toivo laestadiolaisille mitään pahaa, mutta käytin heitä vertaisryhmänä osoittamassa, että poliittiset prosessit ratkaisee Tuomiokapitulissakin poliittinen voima eikä kristillinen totuus. Suomen evankelis-luterilaisella lähetyshiippakunnalla sitä poliittista voimaa ei katsota olevan niin paljon, että se jätettäisiin rauhaan, kuten tapahtuu monien vahvempien ja vauraampien kohdalla.

Lopuksi siirryn varsinaiseen pääkohtaan: se toimintani, jonka Tuomiokapitulin kirje leimaa sopimattomaksi pappisvalani rikkomiseksi, on päinvastoin juuri antamani pappisvalan mukainen. En ole omasta aloitteestani ryhtynyt kokoamaan ympärilleni skismaattista, saati sitten harhaoppista laumaa. Sama pätee kaikkiin Lähetyshiippakunnan seurakuntiin: sielunsa autuudesta ja hengellisen elämänsä näivettymisestä sekä pelastusvarmuudesta huolestuneet kristityt ovat kutsuneet paimenia, heidän joukossaan myös minua, palvelemaan heitä Jumalan sanalla ja pyhillä sakramenteilla. Minun vuoroni tuli palattuani Suomeen 20:n vuoden lähetystyöstä Afrikasta. Niinä vuosina osakseni ei tullut minkäänlaista piispallista kaitsentaa. Lopulta asemani Turun arkkihiippakunnassa jäi muodolliselta kannaltakin avoimeksi, kun Tuomiokapituli ei enää antanut minulle minkäänlaista virkamääräystä vuosikausien lähetystyöhön. Kun Lähetyshiippakunnassa toimivia pappeja ja minua heidän joukossaan syytetään epäjärjestyksen ja hämmingin aiheuttamisesta kirkossa, syytös on huomattavan kaukana todellisuudesta. Hajallaan ja hylätyiksi jääneet kristityt, jotka eivät halunneet kadottaa raamatullista, oikeaa uskoa, alkoivat etsiä paimenia, jotka ajan hengen mukaisen kaunopuheisuuden sijasta hoitaisivat ihmisten sieluja puhtaalla Jumalan sanalla. Nämä kristityt olivat todenneet saman minkä Hermann Sasse oli havainnut Ensimmäisen maailmansodan juoksuhautojen kauhuissa: hänen maailmankuulun opettajansa Adolf von Harnackin liberaalin kristinuskon kanssa oli kyllä hyvä elää mutta paha kuolla.

Suomeen palattuani v. 2009 havaitsin myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon muuttuneen vielä paljon nopeammin ja perusteellisemmin, kuin olin ennustanut Ilkko I- ja Ilkko II-seminaareissa vuosina 1980 ja 1982. Olin mm. sanonut, että naispappeuden jälkeen vuorossa on homoseksualismin tuominen kirkkoon aivan samanlaisella mielivaltaisella Raamatun selittämällä kuin naispappeuskin. Sanani saivat muuten aina niin hillityn arkkipiispan menettämään malttinsa ja äänensä korottaen vakuuttamaan, että mainituilla asioilla ei ole mitään yhteyttä toistensa kanssa. Hän piti puheenvuoroani sopimattomana. Valitettavasti olin ollut oikeassa ja arkkipiispa väärässä. Harhaoppien kanssa kirkkoon oli historiasta tuttuun tapaan pystytetty jo 1980-luvulla virkakieltojärjestelmä sekä myöhemmin myös ordinaatiosulku suojelemaan kirkon valtaa pitäviä oikeauskoiselta luterilaiselta papistolta. Tunsin hyvin omakseni tohtori Martti Lutherin tilanteen, jonka hän kertoi kirjeessään paavi Leo X:lle v. 1520. Luther oli jo melkein heittänyt kaiken toivon Roomasta: ”Jää hyvästi, rakas Rooma, löyhkätköön, mikä löyhkää, ja saastukoon, mikä on saastainen (Ilm. 22:11)! Lähdin tutkimaan rauhassa ja hiljaisuudessa Pyhää Raamattua ollakseni hyödyksi niille, joiden keskellä asuin.” Kun raamatullinen ja luterilainen työ on Suomessakin kantanut hedelmää ja synnyttänyt kirkkoreformia, viholliset ovat vihan aseina väärin todistamalla ja valhetta puhumalla käyneet sen työn kimppuun ja aloittaneet kirkkotaistelun, johon maalliset tiedotusvälineet ovat innolla liittyneet niitä vastaan, ”jotka pitävät Jumalan käskyt ja joilla on Jeesuksen todistus” (Ilm. 12:17). Monien esimerkkien joukosta viittaa nyt vain Helsingin seurakuntien hillittömään ilmaisjakelulehteen.

Olen evankeliumin saarnaamisen ja sakramenttien hoitamisen virassa kuuliaisuussuhteessa koko ajan ennen kaikkia muita auktoriteetteja kirkossa läsnä olevaan Herraamme Jeesukseen Kristukseen hänen sanansa ja luterilaiseen tunnustuksen välityksellä. Luterilainen kristityn vapaus on juuri tässä ehdottomassa kuuliaisuussuhteessa. Pappisvalani mukaisesti nuo auktoriteetit myös määrittävät suhteeni piispoihin kuten kaikkeen muuhunkin maan päällä. Luterilaisen tunnustuksen alkeisiin kuuluu, ettei millään kirkollisella tai maallisella instanssilla *per se* ole sitovaa, muodollista arvovaltaa yli Raamatun sanan ja sen mukaisen tunnustuksen, ei paavilla, ei kirkolliskokouksilla, ei valtionpäämiehillä, kansankomissaareilla, tuomareilla, piispoilla eikä kansanvallan muodollisella enemmistöllä.

Tuomiokapitulin tiedossa pitäisi olla, että pääongelma on juuri tässä: piispat ovat Tunnustuskirjoilla punniten rikkoneet vakavasti Jumalan sanaa ja kirkkomme luterilaista tunnustusta väärällä opetuksellaan, Raamatun vastaisilla virkatoimilla ja hallintotyöllä. Viittaaan uudelleen piispojen yksimielisesti päättämään ordinaatiosulkuun, joka toteutettiin piispa Olavi Rimpiläisen siirrettyä eläkkeelle. Tällaisen sulun, joka kohdistuu Raamatulle ja luterilaisille tunnustukselle uskollisiin kristittyihin ja pappiskandidaatteihin, luterilaiset tunnustuskirjat tuomitsevat monissa kohdin ja voimakkain sanankääntein nimittäen sellaista tyranniaksi, hirmuvallaksi. Ordinaatiosulku on entisestään pahentanut Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hätätilaa. Niinpä Tunnustuskirjat vapauttavat seurakunnat piispallisen hirmuvallan luomassa hätätilassa vihkimään itselleen oikeita pappeja, jos Jumalan sanaa vastoin toimivat piispat pyrkivät estämään heiltä sellaiset. Tunnustuskirjat myös velvoittavat – eivät siis vain salli vaan velvoittavat – kristittyjä luopumaan sellaisista piispoista, jotka opettavat ja panevat toimeen Jumalan sanan vastaisia asioita ja opetuksia kirkossa. Mainitut piispat eivät ole Augsburgin tunnustuksen mukaan enää piispoja vaan väärä profettoja (CA 28). Vuonna 2011 kirkolliskokous ja piispainkokous päättivät homoseksuaalisten suhteiden rukoushetkestä, vaikka tämä askel pyrittiin huolellisella naamioinnilla tekemään harmittoman näköiseksi. Kun olin yksi, joka julkisesti ilmoitti luopuvansa tällaisista Raamatulla ja Tunnustuskirjoilla punniten harhaoppisista piispoista, toteutin vain sitä, minkä olin pappisvalassani paljon aikaisemmin 2.6.1972 luvannut.

Kun kirkkoon luodaan hätätila, jossa Jumalan sana ja luterilainen tunnustus syrjäytetään, tuollainen hätätila synnyttää aina myös uuden oikeustilanteen ja sen vaatiman hätätilaoikeuden (Notrecht). Käsite on tullut erityisesti Saksan kirkkotaistelusta 1933–1945, mutta se ulottuu Saksan historiaa paljon laajemmalle. Jätän huomioon ottamatta Ranskan suuren vallankumouksen toteuttamat kristittyjen ja kirkon virkaan kohdistuneet vainot. Luterilaiset kristityt joutuivat Preussissa valtion ja valtiokirkon pakkotoimenpiteiden kohteiksi v:n 1817 jälkeen vastustaessaan Preussin kuninkaan ajamaa kirkkounionia. Otto von Bismarckin ”Kulttuuri-taistelu” eli Rooman kirkon vastainen syrjäntäpolitiikka lo 1870-luvulla Wilhelmin Saksassa katoliselle väestölle poikkeustilanteen, jossa vallitsi kirkollinen hätätila ja sen mukainen hätätilaoikeus kirkon sisällä. Ranskan Jules Ferryn nimeen liittyvä ankarasti syrjivä antiklerikalismi 1880-luvulta Ensimmäiseen maailmansotaan saakka loi rauhan oloissa syvän kirkollisen hätätilan kansanvaltaiseen maahan. Neuvostoliitossa käytiin 1920- ja 1930-luvulla taistelu Venäjän ortodoksikirkosta perinteisen kanonisen johdon ja bolshevikkeja lähennelleen ns. ”Elävän kirkon” (Живая церковь) välillä. Uskovien tuella tuo taistelu tuotti lopulta tappion ”Elävälle kirkolle”. Neuvostoliiton kommunististen satelliittimaiden

kirkoissa Toisen maailmansodan jälkeen vallitsi järjestään hätätilan luoma kaksoisrakenne: vallanpitäjille kuuliaiset kirkkojen johtoportaat ja kirkon uskolle ja opille uskolliset papit ja seurakuntalaiset. Ehkä räikeimmillään tilanne vallitsi Unkarissa, kun katolisia pappeja vangittiin ja surmattiin suurin määrin ja luterilaista kirkkoa hallitsi hirmuvaltiaana ja läheisessä yhteistyössä Unkarin erityisen pahamaineisen salaisen poliisin kanssa piispa Zoltan Kaldy (+ 1987), liian monen johtavan suomalaisenkin kirkonmiehen tukemana. Pohjoismaissa on erityisesti 1960-luvun jälkeen vaikuttanut vanhan valtiokirkollisuuden turvin harjoitettu kulttuuritaistelu ja kirkon instituutioiden ja kristillisen etiikan murentaminen kansanvaltaan (Folksuverenitet) vetoamalla. Se toteutettiin tehokkaasti piispojen nimityspolitiikalla ja tiedotusvälineiden vahvalla myötävaikutuksella. ”Kirkkotaistelu” ja ”hätätila” voivat siis vallita niin diktatuureissa kuin kansanvaltaisissa yhteiskunnissakin, jotka ovat muuttuneet yksiarvoisiksi maailmankatsomusvaltioiksi (Weltanschauungsstaat) vailla valtion terroria.

Maailmankatsomusvaltion mukainen kirkko toteutetaan tiedotusvälineiden lietsoman vihan ilmapiirissä ja kirkon omien puhemiesten jatkuvasti toistamissa väärissä todistuksissa. Oletteko ajatelleet, piispa Kaarlo Kalliala, että suunnittelemanne pappisviran riistäminen ainakin viideltä hiippakunnan papilta on ainutlaatuinen tapahtuma Suomen kirkon historiassa? Vastavia esimerkkejä täytyy etsiä niinkin kaukaa kuin 1500- ja 1600-luvuilta. Oletteko todellakin valmis tällaiseen hyytävään osaan ja kantamaan sen seuraukset Jumalan ja ihmisten edessä?

Näistä suurista kysymyksistä pitäisi keskustella eikä käydä juridisesti epäselvien muodollisuuksien suojassa varjonyrkkeilyä. Viimeistään ordinaatiosulku ja homoseksualismin edistäminen riistävät piispoilta Jumalan edessä kaiken sen aseman, minkä he kuvittelevat omistavansa ”piispallisella kaitsennallaan”. Jumalan sanan vastainen ”kaitsenta” ohjaa Kristuksen lampaat pelkästään syvyyden julman raatelijan kynsiin. Mitään yritystä ei kaitsennastaan tarkkojen piispojen puolella ole ollut dialogiin kanssamme, niin muodikasta kuin dialogi-puhe kirkossa onkin.

Olen saarnannut Jumalan sanaa, vastaanottanut rippiä ja jakanut pyhiä sakramentteja luterilaisille kristityille kuten olen tehnyt vuosikymmenet. Nyt Tuomiokapitulilla on kuitenkin otsaa kertoa minulle, että olen näin toimimalla rikkonut pappisvalani ja osoittanut olevani on sopimaton pappisvirkaan. Tuore esimerkki asettakoon kuitenkin asiat räikeän paljastavaan valoon: Minä olen sanaa ja sakramentteja hoitaessani väärä paimen, koska olen kirkollisessa hätätilassa ”piispallisen kaitsennan” ulkopuolella. Mitä on vertailun vuoksi sanottava siitä, että hiljattain Helsingin Kaapelitehtaalla pidettyyn pornografiseen tapahtumaan oli virallisesti osallistunut kaksi Helsingin hiippakunnan pastoria Vantaan seurakuntayhtymästä. Kaikesta päättäen heidän piispalliset kaitsentansa olivat kunnossa asiasta haastateltua arkkipiispa Kari Mäkistä myöten eikä siis pelkoa kielteisistä seuraamuksista ole, kun on kerran seurattu kirkon vallitsevaa järjestystä, sanoi Jumalan Kymmenestä käskystä Kuudes käsky mitä tahansa. Herramme puolestaan sanoi fariseuksille ja kirjanoppineille: ”Viisus on oikeaksi näytetty teoissansa” (Matt. 11:19).

Vanhan kirkon kaanonien ja Uskonpuhdistuksen tunnustuksen mukaan harhaoppisten piispojen langettamat tuomiot eivät ole jumalallisen oikeuden mukaan päteviä. Siksi jatkan luterilaisena pastorina tyynin mielin työni tekemistä kuolemaani saakka. Jos en saa tehdä Kristuksen antamaa

työtä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa, jatkan sen tekemistä tämän kirkon vieressä Kristuksen kirkon oikeiden, jumalallisten tuntomerkkien mukaan.

Suomen kirkko on menneinä vuosisatoina ollut suolana, valona ja siunauksena Suomen kansalle niin rauhan kuin sotienkin aikana. Tunnen suurta surua ja myös hiljaista suuttumusta – en itseni ja henkilö- ja sukuhistoriani tähden – vaan Suomen kansan tähden. Mitä sillä on odotettavissa lapsilleen ja lastensa lapsille, kun isien ja äitien kirkko sen keskellä kaikin tavoin rappeutuu, lahoaa ja muuttuu Kainin kirkoksi? Rukoukseni on jo kauan ollut se, etten joutuisi isänmaassani Suomessa samaan osaan kuin Jesaja-profeetta Jumalansa vihoittaneessa Juudassa: ”Niin minä odotan Herraa, joka kätkee kasvonsa Jaakobin heimolta, ja panen toivoni häneen” (Jes. 8:17).